

Valsts ieņēmumu
dienests

Metodiskais materiāls

PERSONĀLSABIEDRĪBAS PEĻNAS VAI ZAUDĒJUMU ATSPOGUĻOŠANA GRĀMATVEDĪBĀ UN NODOKĻA PIEMĒROŠANA GŪTAJAM IENĀKUMAM

2019.gada jūlijs

Saturs

Vispārīgā informācija	3
Personālsabiedrības gada pārskats	4
Personālsabiedrības grāmatvedības kārtošana un ieguldījumu atspoguļošana	5
Personālsabiedrības peļņas atspoguļošana grāmatvedībā	7
Personālsabiedrības zaudējumu atspoguļošana grāmatvedībā	11
Ienākuma nodokļu piemērošana personālsabiedrības gūtajam ienākumam	13
Personālsabiedrības biedri – rezidenti	14
Personālsabiedrības biedri – nerezidenti.....	15
Personālsabiedrības darbības izbeigšana	16
Normatīvie akti	18

Vispārīgā informācija

Personālsabiedrības dibināšanas mērķis ir komercdarbības veikšana, izmantojot kopēju firmu.

Personālsabiedrībai nav juridiskās personas statuss, taču tai ir tiesībspēja, tas nozīmē, ka tā, izmantojot savu firmu (nosaukumu), var iegūt tiesības un uzņemties saistības, iegūt īpašuma un citas lietu tiesības, kā arī būt prasītāja un atbildētāja tiesā.

Dažkārt personālsabiedrības tiek dibinātas tikai uz noteiktu laiku vai konkrēta mērķa īstenošanai.

Personālsabiedrību veido uz sabiedrības līguma pamata apvienojušās divas vai vairākas personas – **biedri**.

Par personālsabiedrības biedru var būt tikai fiziska vai juridiska persona.

Par personālsabiedrības biedru nevar būt cita personālsabiedrība.

Atkarībā no tā, vai visi personālsabiedrības biedri neierobežoti vai ierobežoti atbild par sabiedrības saistībām, personālsabiedrības iedalās komandītsabiedrībās un pilnsabiedrībās.

Pilnsabiedrība ir personālsabiedrība, kuras mērķis ir komercdarbības veikšana, izmantojot kopīgu firmu, un kurā uz sabiedrības līguma pamata, neierobežojot savu atbildību pret pilnsabiedrības kreditoriem, apvienojušās divas vai vairākas personas (biedri).

Komandītsabiedrība ir personālsabiedrība, kuras mērķis ir komercdarbības veikšana, izmantojot kopēju firmu, un kurā uz sabiedrības līguma pamata apvienojušās divas vai vairākas personas (biedri), ja vismaz viena sabiedrības biedra (komandīta) atbildība attiecībā uz sabiedrības kreditoriem ir ierobežota ar viņa ieguldījuma apmēru, bet pārējo personiski atbildīgo sabiedrības biedru (komplementāru) atbildība nav ierobežota.

Personālsabiedrības ir Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma un likuma "Par grāmatvedību" subjekti.

Katram personālsabiedrības biedram jebkurā laikā ir tiesības iepazīties ar sabiedrības grāmatvedības dokumentiem un gada pārskatiem.

Personālsabiedrības gada pārskats

Personālsabiedrības gada pārskatu sastāda atbilstoši Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumam un tam jāsniedz patiess un skaidrs priekšstats par personālsabiedrības līdzekļiem (aktīviem), saistībām, finansiālo stāvokli, peļņu vai zaudējumiem.

Ja saskaņā ar Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā noteiktajiem kritērijiem personālsabiedrība ir vidēja vai liela sabiedrība, gada pārskatam jāsniedz patiess un skaidrs priekšstats par tās naudas plūsmu.

Personālsabiedrības iedala **lielās, vidējās, mazās un mikrosabiedrībās**, ņemot vērā kritērijus bilances datumā.

Liela sabiedrība – bilances datumā pārsniedz divus no šādiem rādītājiem:

- bilances kopsumma – 20 000 000 EUR;
- neto apgrozījums – 40 000 000 EUR;
- vidējais darbinieku skaits – 250.

Vidēja sabiedrība – nav maza sabiedrība un nepārsniedz divus no šādiem rādītājiem:

- bilances kopsumma – 20 000 000 EUR;
- neto apgrozījums – 40 000 000 EUR;
- vidējais darbinieku skaits – 250.

Maza sabiedrība – nepārsniedz divus no šādiem rādītājiem:

- bilances kopsumma – 4 000 000 EUR;
- neto apgrozījums – 8 000 000 EUR;
- vidējais darbinieku skaits – 50.

Mikrosabiedrība – nepārsniedz divus no šādiem rādītājiem:

- bilances kopsumma – 350 000 EUR;
- neto apgrozījums – 700 000 EUR;
- vidējais darbinieku skaits – 10.

Personālsabiedrības sagatavo gada pārskatu, kas sastāv no finanšu pārskata un vadības ziņojuma par personālsabiedrības attīstību pārskata gadā.

Vidējas un lielas personālsabiedrības finanšu pārskats sastāv no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina, naudas plūsmas pārskata, pašu kapitāla izmaiņu pārskata un finanšu pārskata pielikuma.

Mazas personālsabiedrības finanšu pārskats sastāv vismaz no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina un finanšu pārskata pielikuma.

Personālsabiedrībai, kas ir mikrosabiedrība, likumā noteiktos gadījumos atļauts nesagatavot vadības ziņojumu, atļauts sagatavot saīsinātu finanšu pārskata pielikumu vai atļauts nesagatavot to vispār.

Personālsabiedrības grāmatvedības kārtošana un ieguldījumu atspoguļošana

Personālsabiedrības grāmatvedībā uzskatāmi atspoguļojami visi saimnieciskie darījumi, kā arī katrs fakts vai notikums, kas **rada pārmaiņas sabiedrības mantas stāvoklī**.

Par grāmatvedības kārtošanu personālsabiedrībā tāpat kā jebkurā citā komercsabiedrībā **atbildīgs ir uzņēmuma vadītājs**. Likuma "Par grāmatvedību" izpratnē uzņēmuma vadītājs personālsabiedrībā ir visi sabiedrības biedri vai tie sabiedrības biedri, kuri pilnvaroti pārstāvēt sabiedrību.

1.piemērs

SIA "Y" un SIA "Z" ir pilnsabiedrības "X" biedri. Komercreģistrā reģistrējot pilnsabiedrību, tiek norādīts, ka SIA "Y" un SIA "Z" ir tiesības kopīgi pārstāvēt pilnsabiedrību un kārtot grāmatvedību. Par grāmatvedības kārtošanu un tās sniegtās informācijas kvalitāti vienlīdz atbildīgi būs abi pilnsabiedrības biedri – SIA "Y" un SIA "Z".

2.piemērs

Reģistrējot komercēģistrā pilnsabiedrību "Q", kuras biedri ir SIA "W" un SIA "E", norādīts, ka saskaņā ar sabiedrības līgumā noteikto SIA "W" vienpersoniski ir tiesības pārstāvēt pilnsabiedrību un tai ir pienākums kārtot pilnsabiedrības grāmatvedību. Tātad par pilnsabiedrības grāmatvedības kārtošanu atbildīga būs SIA "W".

Dibinot personālsabiedrību, katrs biedrs piedalās ar savu ieguldījumu. **Ieguldījums** var būt nauda, manta, nemateriālie ieguldījumi, prasījuma tiesības, darbs.

Ieguldījuma uzrādīšanai grāmatvedības reģistros lieto šādus kontus:

- bilances kontu shēmas aktīvā:
 - iedaļas "Ilgtermiņa ieguldījumi" posteņu grupu "Nemateriālie ieguldījumi";
 - iedaļas "Ilgtermiņa ieguldījumi" posteņu grupu "Pamatlīdzekļi (pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi un bioloģiskie aktīvi)";
 - iedaļas "Ilgtermiņa ieguldījumi" posteņu grupu "Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi";
 - posteni "Nauda";
 - vai citu ieguldītajam aktīvam atbilstošu posteni;
- bilances kontu shēmas pasīvā – iedaļas "Pašu kapitāls" posteni "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)".

3.piemērs

Izveidojot komandītsabiedrību "Augstceltne", SIA "Apvārsnis" un SIA "Kalniņš" komandītsabiedrībā katra iegulda 10 000 EUR. Komandītsabiedrībā naudas ieguldījumu uzrāda šādi:

D "Nauda"	20 000 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"	20 000 EUR.

Komandītsabiedrības biedri – SIA "Apvārsnis" un SIA "Kalniņš" – katrs savā grāmatvedībā naudas ieguldījumu personālsabiedrībā uzrāda šādi:

D "Līdzdalība personālsabiedrībā"	10 000 EUR;
K "Nauda"	10 000 EUR.

Ieguldot personālsabiedrības saimnieciskajā darbībā biedram piederošos līdzekļus, piemēram, tehniku, zemi, ēkas, tie **jānovērtē naudas izteiksmē**.

Ja personālsabiedrībā iegulda līdzekļus, kas tiek izmantoti personālsabiedrības biedra – komersanta – saimnieciskajā darbībā, tos personālsabiedrības grāmatvedībā iekļauj vērtībā, kas vienāda ar to atlikušo bilances vērtību personālsabiedrības biedra grāmatvedībā uz ieguldījuma veikšanas brīdi.

4.piemērs

SIA "Palete" ir komandītsabiedrības "Zvaigzne" biedrs un piedalās tajā ar sev piederošo tehniku – iekrāvēju un traktoru. SIA "Palete" iekrāvēja bilances vērtība uz ieguldījuma veikšanas brīdi ir 9300 EUR, traktora bilances vērtība ir 17 300 EUR. Ieguldītos pamatlīdzekļus komandītsabiedrības "Zvaigzne" grāmatvedībā atspoguļo šādi:

D "Pamatlīdzekļi (pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi un bioloģiskie aktīvi)"	26 600 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"	26 600 EUR.

SIA "Palete" ieguldījumu komandītsabiedrībā "Zvaigzne" grāmatvedībā atspoguļo šādi:

D "Līdzdalība personālsabiedrībā"	26 000 EUR;
K "Pamatlīdzekļi (pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi un bioloģiskie aktīvi)"	26 600 EUR.

5.piemērs

IK "Celtnieks" ir komandītsabiedrības "Mēness" biedrs, kurš piedalās tajā ar sev piederošo vieglo automobili. IK "Celtnieks" apgrozījums gadā nepārsniedz 300 000 EUR, un IK izvēlējies kārtot grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā – reģistrējot savus ieņēmumus un izdevumus "Iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnālā".

Tā kā, ieguldot vieglo automobili, komandītsabiedrībā IK "Celtnieks" neveidojas ne ieņēmumi, ne izdevumi, šis darījums nav jāatspoguļo IK "Celtnieks" saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnālā, bet, ņemot vērā, ka vieglo automobili pārtrauc izmantot IK "Celtnieks" saimnieciskajā darbībā, tam jāpārtrauc rēķināt nolietojumu nodokļu aprēķināšanas vajadzībām, izslēdzot to no IK "Celtnieks" pamatlīdzekļu sastāva.

Ja personālsabiedrības biedrs – fiziska persona, kas neveic saimniecisko darbību, – piedalās sabiedrībā ar personīgo mantu, to novērtē atbilstoši iegādes dokumentiem, ja tādi ir, vai atbilstoši profesionāla kvalificēta vērtētāja vērtējumam.

6.piemērs

Jānis Bērziņš ir komandītsabiedrības "Tirgus" biedrs, kas piedalās tajā ar sev piederošo dāvinājumā saņemto zemi. Dokumentā, kas apliecina dāvinājumu, nav norādīta zemes vērtība. Profesionāls kvalificēts vērtētājs noteicis, ka zemes gabala tirgus vērtība uz komandītsabiedrības dibināšanas brīdi ir 24 000 EUR.

Jāņa Bērziņa ieguldījumu komandītsabiedrības "Tirgus" grāmatvedībā uzrāda šādi:

*D "Pamatlīdzekļi (pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi
un bioloģiskie aktīvi"*

24 000 EUR;

K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"

24 000 EUR.

Personālsabiedrības peļņas atspoguļošana grāmatvedībā

Personālsabiedrības peļņa tiek noteikta uz katra pārskata gada beigām vai pēc sabiedrības darbības izbeigšanās, ja tā pastāv mazāk nekā vienu gadu.

Personālsabiedrības peļņu nosaka, pamatojoties uz personālsabiedrības gada pārskatu vai slēguma finanšu pārskatu, ko apstiprina sabiedrības biedri.

Peļņas uzrādīšanai personālsabiedrības grāmatvedības reģistros lieto šādus kontus:

- bilances kontu shēmas aktīvā – posteni "Nauda";
- bilances kontu shēmas pasīvā:
 - iedaļas "Pašu kapitāls" posteni "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)";
 - iedaļas "Pašu kapitāls" posteni "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi";
 - iedaļas "Pašu kapitāls" posteni "Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi";
 - iedaļas "Ilgtermiņa kreditori" posteni "Neizmaksātā peļņas daļa";
 - iedaļas "Īstermiņa kreditori" posteni "Neizmaksātā peļņas daļa";
- peļņas vai zaudējumu aprēķinā:
 - posteni "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi";
 - posteni "Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi".

Ņemot vērā Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā noteikto, posteni "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi" parāda summu, kas atbilst peļņas vai zaudējumu aprēķina posteni "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi" norādītajai summai. Personālsabiedrības **peļņas sadali vai zaudējumu segšanu parāda nākamā gada pārskatā**, attiecīgi samazinot posteni "Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa" pārskata gada sākumā norādīto summu.

7.piemērs

Komandītsabiedrības "Risinājums" biedri, pamatojoties uz sabiedrības gada pārskatu par 20X5.gadu, apstiprināja peļņu 4300 EUR.

Komandītsabiedrības grāmatvedībā gūto peļņu 20X6.gadā atspoguļo šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"

(peļņas vai zaudējumu aprēķinā konta kredītā

pārnestā nesadalītā peļņas daļa)

4300 EUR;

K "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"

4300 EUR.

Personālsabiedrības peļņa tiek sadalīta biedriem proporcionāli viņu ieguldījuma (kapitāla) daļām sabiedrībā.

Personālsabiedrības biedrs var prasīt savas peļņas daļas izmaksu, ja tas nekaitē sabiedrībai un viņa ieguldījuma daļa nav samazinājusies.

8.piemērs

Komandītsabiedrība "Pilsētas projekts" dibināta, lai labiekārtotu bijušo rūpnīcas teritoriju. Komandītsabiedrības pamatkapitāls ir 55 000 EUR. Dibinot komandītsabiedrību, SIA "Tornis" ieguldījums ir 16 500 EUR, savukārt SIA "Siena" ieguldījusi 38 500 EUR. Tādējādi SIA "Tornis" pieder 30 % ($16\,500 \times 100\% : 55\,000 = 30\%$), bet SIA "Siena" 70 % ($38\,500 \times 100\% : 55\,000 = 70\%$) ieguldījuma daļu. Komandītsabiedrības peļņa 20X5.gadā ir 7300 EUR. Sadalot peļņu biedriem proporcionāli viņu ieguldījumam, SIA "Tornis" peļņa ir 2190 EUR ($7300 \times 30\% = 2190$) un SIA "Siena" peļņa ir 5110 EUR ($7300 \times 70\% = 5110$).

Komandītsabiedrības grāmatvedībā neizmaksātās peļņas daļu uzrāda šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"

7300 EUR;

K "Neizmaksātā peļņas daļa"

7300 EUR.

Izmaksājot peļņas daļu sabiedrības biedriem, komandītsabiedrībā to uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa"

7300 EUR;

K "Nauda"

7300 EUR.

Katram personālsabiedrības biedram aprēķināto peļņas daļu var pievienot viņa ieguldījuma daļai.

Personālsabiedrības ieguldījuma palielinājumu piesaka ierakstīšanai komercreģistrā. Šo pieteikumu paraksta visi personālsabiedrības biedri.

9.piemērs

Personālsabiedrības biedra Andra Ozoliņa ieguldījums personālsabiedrībā ir nekustamais īpašums 10 400 EUR vērtībā (65 % no pamatkapitāla), bet SIA "Ozoli" ieguldījusi naudas līdzekļus 5600 EUR (35 % no pamatkapitāla). Personālsabiedrības peļņa 20X5.gadā ir 8300 EUR. Personālsabiedrības biedri pieņem lēmumu, ka personālsabiedrības 20X5.gada peļņa netiks sadalīta un to pievienos katra biedra ieguldījuma daļai personālsabiedrībā. Personālsabiedrības pārskata gada nesadalīto peļņu nākamajā gadā pievienojot katra biedra ieguldījuma daļai pamatkapitālā, grāmatvedības reģistros atspoguļo šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"	8300 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"	8300 EUR.

Pēc personālsabiedrības peļņas pievienošanas pamatkapitālam Andra Ozoliņa ieguldījuma daļa personālsabiedrības pamatkapitālā ir 15 795 EUR (10 400 + 5395 = 15 795), bet SIA "Ozoli" ieguldījuma daļa ir 8505 EUR (5600 + 2905 = 8505).

Ja personālsabiedrības biedrs līdz peļņas sadalei nav iemaksājis savu ieguldījumu, ko viņam vajadzēja iemaksāt saskaņā ar sabiedrības līgumu, tas kopā ar procentiem tiek ieturēts no biedram pienākošās peļņas daļas.

10.piemērs

20X5.gada martā tiek nodibināta komandītsabiedrība "A", kuras biedri ir nerezidents – ārvalsts komersants "B" – un Latvijas komersants SIA "C". Sabiedrības līgumā noteikts, ka ārvalsts komersanta "B" ieguldījums ir 11 050 EUR, bet SIA "C" parakstītais ieguldījums ir 5950 EUR. Sabiedrības līguma nosacījumi paredz, ka parakstītā ieguldījuma summa abiem biedriem jāiemaksā līdz 20X5.gada 30.oktobrim. Par katru nokavēto dienu tiek aprēķināti soda procenti – 0,03 % dienā no nesamaksātās ieguldījuma summas.

Latvijas komersants SIA "C" līdz 20X5.gada 30.oktobrim iemaksāja komandītsabiedrībai savu ieguldījuma daļu.

Ārvalsts komersants "B" līdz 20X5.gada 30.oktobrim bija iemaksājis komandītsabiedrībai 8500 EUR.

Komandītsabiedrības "A" peļņa 20X5.gadā bija 9300 EUR.

20X6.gadā sadalot komandītsabiedrības peļņu, ārvalsts komersantam "B" aprēķinātā peļņas daļa proporcionāli ieguldījumam ir 6045 EUR (9300 x 65 % = 6045).

Ārvalsts komersanta "B" nesamaksātā ieguldījuma daļa ir 2550 EUR (11 050 – 8500 = 2550), kuru ietur, lai tiktu samaksāta sabiedrības līgumā noteiktā ieguldījuma summa.

Līgumā noteiktie soda procenti par laikā neiemaksāto ieguldījuma summu ir 46,67 EUR (2550 x 0,03 % x 61 diena).

Tātad peļņas daļa, kas pienākas komandītsabiedrības biedram – ārvalsts komersantam "B" –, ir 3448,33 EUR (6045 – 2550 – 46,67 = 3448,33).

Komandītsabiedrībā 20X5.gadā grāmatvedībā šos darījumus uzrāda šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"	9300 EUR;
K "Neizmaksātā peļņas daļa"	9300 EUR.

No ārvalsts komersanta "B" peļņas daļas ieturot ieguldījuma daļu, kas netika samaksāta, grāmatvedībā uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa"	2550 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"	2550 EUR.

Ieturot soda procentus no ārvalsts komersanta "B" peļņas daļas par laikā neiemaksāto ieguldījuma summu, grāmatvedībā uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa"	46,67 EUR;
K "Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi"	46,67 EUR.

Izmaksājot ārvalsts komersantam "B" atlikušo peļņas daļu, to komandītsabiedrības grāmatvedības reģistros uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa"	3448,33 EUR;
K "Nauda"	3448,33 EUR.

Izmaksājot SIA "C" peļņas daļu, to komandītsabiedrības grāmatvedības reģistros uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa"	3255 EUR;
K "Nauda"	3255 EUR.

11.piemērs

Komandītsabiedrība "IKS" ir dibināta 20X5.gadā. Tās biedri ir SIA "Kvarts" un fiziska persona Anna Ivanova. Saskaņā ar ierakstiem komercreģistrā SIA "Kvarts" ieguldījums komandītsabiedrības pamatkapitālā ir 6300 EUR (jeb 70 % pamatkapitāla), bet Anna Ivanova komandītsabiedrības pamatkapitālā ieguldījusi 2700 EUR (jeb 30 % pamatkapitāla).

Sabiedrības līguma nosacījumi paredz, ka parakstītā ieguldījuma summa abiem biedriem jāiemaksā līdz 20X5.gada 5.decembrim. Par katru nokavēto dienu tiek aprēķināti soda procenti – 0,05 % dienā no nesamaksātās ieguldījuma summas.

SIA "Kvarts" līdz 20X5.gada 5.decembrim bija iemaksājusi komandītsabiedrībā 4500 EUR.

Anna Ivanova līdz 20X5.gada 5.decembrim bija pilnībā iemaksājusi komandītsabiedrībai savu ieguldījuma daļu.

Komandītsabiedrības "IKS" peļņa 2015.gadā bija 3050 EUR, un tika pieņemts lēmums katram komandītsabiedrības biedram aprēķināto peļņas daļu pievienot viņa ieguldījuma daļai pamatkapitālā.

20X6.gadā sadalot komandītsabiedrības peļņu, SIA "Kvarts" aprēķinātā peļņas daļa proporcionāli ieguldījumam ir 2135 EUR ($3050 \times 70\% = 2135$), bet Annas Ivanovas peļņas daļa ir 915 EUR ($3050 \times 30\% = 915$).

SIA "Kvarts" nesamaksātā ieguldījuma daļa ir 1800 EUR ($6300 - 4500 = 1800$), kuru ietur, lai tiktu samaksāta sadarbības līgumā noteiktā ieguldījuma summa. Līgumā noteiktie soda procenti par laikā neiemaksāto ieguldījuma summu ir 23,40 EUR ($1800 \times 0,05\% \times 26$ dienas).

Tātad komandītsabiedrības biedram – SIA "Kvarts" – pienākas peļņas daļa 311,60 EUR ($2135 - 1800 - 23,40 = 311,60$).

Komandītsabiedrībā 20X6.gadā grāmatvedībā šos darījumus uzrāda šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai nesegtie zaudējumi"	3050 EUR;
K "Neizmaksātā peļņas daļa"	3050 EUR.

No SIA "Kvarts" peļņas daļas ieturot ieguldījuma daļu, kas netika samaksāta, grāmatvedībā uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa"	1800 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"	1800 EUR.

Ieturot soda procentus no SIA "Kvarts" peļņas daļas par laikā neiemaksāto ieguldījuma summu, grāmatvedībā uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa" 23,40 EUR;
K "Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi" 23,40 EUR.

Pievienojot SIA "Kvarts" atlikušo peļņas daļu tās ieguldījumam pamatkapitālā, to komandītsabiedrības grāmatvedības reģistros uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa" 311,60 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" 311,60 EUR.

Pievienojot Annas Ivanovas peļņas daļu viņas ieguldījumam pamatkapitālā, to komandītsabiedrības grāmatvedības reģistros uzrāda šādi:

D "Neizmaksātā peļņas daļa" 915 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" 915 EUR.

Personālsabiedrības zaudējumu atspoguļošana grāmatvedībā

Personālsabiedrības zaudējumus nosaka uz katra pārskata gada beigām vai pēc sabiedrības darbības izbeigšanās, ja tā pastāv mazāk nekā vienu gadu.

Personālsabiedrības zaudējumus nosaka, pamatojoties uz personālsabiedrības gada pārskatu vai slēguma finanšu pārskatu, ko apstiprina sabiedrības biedri.

Zaudējumu uzrādīšanai personālsabiedrības grāmatvedības reģistros lieto šādus kontus:

- bilances kontu shēmas pasīvā:
 - iedaļas "Pašu kapitāls" posteni "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)";
 - iedaļas "Pašu kapitāls" posteni "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi";
- peļņas vai zaudējumu aprēķinā – posteni "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi".

12.piemērs

Personālsabiedrības "Satelīts" zaudējumi 20X5.gadā, kas apstiprināti, pamatojoties uz personālsabiedrības gada pārskatu, ir 4300 EUR.

Sabiedrības grāmatvedībā šos zaudējumus atspoguļo šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi" 4300 EUR;
K "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi" (peļņas vai zaudējumu aprēķinā) 4300 EUR.

Personālsabiedrības **zaudējumi tiek sadalīti biedriem proporcionāli** viņu ieguldījuma (kapitāla) daļām sabiedrībā.

Zaudējumu gadījumā personālsabiedrības biedra ieguldījuma daļu samazina par aprēķināto zaudējumu daļu.

13.piemērs

SIA "Zvaigzne" ieguldījums pilnsabiedrībā "Mēness" ir 22 500 EUR (jeb 75 % pamatkapitāla), bet IK "Saule" ieguldījis tajā 7500 EUR (jeb 25 % pamatkapitāla). Pilnsabiedrības "Mēness" zaudējumi 20X5.gadā ir 4300 EUR.

Pilnsabiedrības biedra SIA "Zvaigzne" zaudējumu daļa proporcionāli tās ieguldījumam ir 3225 EUR ($4300 \times 75\% = 3225$). Par šo summu samazina SIA "Zvaigzne" ieguldījuma daļu pilnsabiedrībā. Savukārt pilnsabiedrības biedra IK "Saule" zaudējumu daļa proporcionāli tā ieguldījumam ir 1075 EUR ($4300 \times 25\% = 1075$). Kopā ieguldījumu pilnsabiedrībā samazina par 4300 EUR ($3225 + 1075$).

Pilnsabiedrības "Mēness" grāmatvedībā to atspoguļo šādi:

D "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)"	4300 EUR;
K "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"	4300 EUR.

SIA "Zvaigzne" grāmatvedībā zaudējumu daļu pilnsabiedrībā atspoguļo šādi:

D "Izdevumi no līdzdalības pilnsabiedrībā"	3225 EUR;
K "Līdzdalība pilnsabiedrībā"	3225 EUR.

IK "Saule", kas izvēlējusies kārtot grāmatvedību divkāršā ieraksta sistēmā, savu zaudējumu daļu grāmatvedībā atspoguļo šādi:

D "Izdevumi no līdzdalības pilnsabiedrībā"	1075 EUR;
K "Līdzdalība pilnsabiedrībā"	1075 EUR..

Personālsabiedrības zaudējumu gadījumā tās biedram nav pienākums atdot viņam agrāk izmaksāto peļņas daļu.

Pamatojoties uz personālsabiedrības biedru pieteikumu, komercreģistrā ieraksta ziņas par biedru ieguldījuma samazinājumu.

Personālsabiedrības biedrs piedalās zaudējumos tikai savas kapitāla daļas vai sava vēl neveiktā ieguldījuma apmērā.

14.piemērs

20X5.gada 1.septembrī ir nodibināta komandītsabiedrība "Kāpas". Sabiedrības līgumā noteikts, ka SIA "Elektrons" parakstītais ieguldījums komandītsabiedrības pamatkapitālā ir 5525 EUR (jeb 65 % no pamatkapitāla). SIA "Gaisma" piedalās komandītsabiedrībā ar ieguldījumu 2975 EUR (jeb 35 % no pamatkapitāla). Līguma nosacījumi paredz, ka parakstītā ieguldījuma summa abiem biedriem jāiemaksā līdz 20X5.gada 31.decembrim.

SIA "Elektrons" līdz 20X5.gada 31.decembrim komandītsabiedrībai bija iemaksājusi savu ieguldījuma daļu.

SIA "Gaisma" līdz 20X5.gada 31.decembrim savu ieguldījumu nebija veikusi.

Komandītsabiedrības "Kāpas" grāmatvedībā to atspoguļo šādi:

D "Nauda"	5525 EUR;
D "Neiemaksātās daļas sabiedrības kapitālā"	2975 EUR;

K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" (SIA "Elektrons" ieguldījuma daļa)	5525 EUR;
K "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" (SIA "Gaisma" ieguldījuma daļa)	2975 EUR.

Komandītsabiedrības "Kāpas" zaudējumi 20X5.gadā ir 1900 EUR.

20X6.gadā sabiedrības grāmatvedībā 20X5.gada zaudējumus atspoguļo šādi:

D "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"	1900 EUR;
K "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi" (peļņas vai zaudējumu aprēķinā)	1900 EUR.

Komandītsabiedrības biedra SIA "Elektrons" zaudējumu daļa proporcionāli tās ieguldījumam ir 1235 EUR ($1900 \times 65 \% = 1235$). Par šo summu var samazināt SIA "Elektrons" ieguldījuma daļu komandītsabiedrībā. Komandītsabiedrības biedra SIA "Gaisma" zaudējumu daļa proporcionāli tās ieguldījumam ir 665 EUR ($1900 \times 35 \% = 665$). SIA "Gaisma" parakstītais ieguldījums komandītsabiedrības pamatkapitālā ir 2975 EUR. Lai gan ieguldījums vēl nav veikts, SIA "Gaisma" ieguldījuma daļu komandītsabiedrības pamatkapitālā samazina par 665 EUR.

Komandītsabiedrības "Kāpas" grāmatvedībā to atspoguļo šādi:

D "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" (SIA "Elektrons" ieguldījuma daļa)	1235 EUR;
D "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" (SIA "Gaisma" vēl neveiktais ieguldījums)	665 EUR;
K "Pārskata gada peļņa vai zaudējumi"	1900 EUR.

Ienākuma nodokļu piemērošana personālsabiedrības gūtajam ienākumam

Personālsabiedrības ir **uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātājas** un maksā to vispārējā kārtībā.

Personālsabiedrība sagatavo uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju vispārējā kārtībā un iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteiktajos termiņos.

Personālsabiedrība patstāvīgi sastāda nodokļa taksācijas perioda deklarāciju, kuras saturs noteikts Ministru kabineta 2018.gada 13.februāra noteikumos Nr.93 "Noteikumi par uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācijā iekļaujamo informāciju" un aizpildīšanas kārtība noteikta VID mājaslapā publicētajā metodiskajā materiālā ["Uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācijas aizpildīšanas kārtība"](#).

Personālsabiedrības biedri – rezidenti

Personālsabiedrības biedrs, kurš ir uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātājs, patstāvīgi sastāda **savu uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju**.

Personālsabiedrības biedram – fiziskajai personai – pienākošos personālsabiedrības apliekamā ienākuma daļu palielina par atbilstošu personālsabiedrības ienākuma daļu, kas gūta no:

- akciju atsavināšanas, izņemot ienākumu no kapitālsabiedrības akciju atsavināšanas, ja kapitālsabiedrība ir zemu nodokļu vai beznodokļu valsts vai teritorijas rezidents;
- personālsabiedrībai noteiktajām dividendēm, izņemot gadījumu, kad dividenžu izmaksātājs ir zemu nodokļu vai beznodokļu valsts vai teritorijas rezidents;
- tādu Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas publiskās apgrozības vērtspapīru atsavināšanas, kuri nav valsts vai pašvaldību vērtspapīri (ieskaitot procentu maksājumus, kas gūti no obligācijām).

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" izpratnē dividendēm pielīdzināms ienākums ir personālsabiedrības biedram izmaksātā personālsabiedrības peļņas daļa.

Personālsabiedrības biedram – fiziskajai personai izmaksātā **personālsabiedrības peļņas daļa ir uzskatāma dividendēm pielīdzināmu ienākumu**.

Attiecībā uz personālsabiedrības biedra saņemto ienākumu no personālsabiedrības (gan Latvijas personālsabiedrības, gan ārvalsts personālsabiedrības, ja tā ir uzņēmumu ienākuma nodokļa vai tam pielīdzināma nodokļa maksātāja) turpmāk tiek piemērots līdzīgs regulējums kā attiecībā uz dividendēm.

Fiziskās personas gada apliekamajā ienākumā netiek ietverts un ar nodokli netiek aplikts dividendēm pielīdzināms ienākums, ja par aprēķinātajām dividendēm pielīdzināmu ienākumu uzņēmuma līmenī no peļņas daļas, no kuras tiek maksāts dividendēm pielīdzināms ienākums, ir izpildīts viens no šādiem nosacījumiem:

- Latvijas Republikā ir samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumu (šo atbrīvojumu nepiemēro, ja uzņēmumu ienākuma nodoklis ir samaksāts saskaņā ar likumu "Par uzņēmumu ienākuma nodokli"),
- ārvalstī ir samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis vai tam pielīdzināms nodoklis vai ārvalstī no dividendēm pielīdzināma ienākuma ir ieturēts iedzīvotāju ienākuma nodoklis vai tam pielīdzināms nodoklis.

Noteikto atbrīvojumu nepiemēro dividendēm, par kurām uzņēmumu ienākuma nodokļa bāze ir samazināta saskaņā ar [Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma](#) nosacījumiem par akciju atsavināšanas ienākuma neiekļaušanu uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē.

Attiecībā uz personālsabiedrības izmaksāto peļņu, kas ar 2018.gada 1.janvāri tiek uzskatīta par dividendēm pielīdzināmu ienākumu, ja tā radusies līdz 2017.gada 31.decembrim un par to samaksāts iedzīvotāju ienākuma nodoklis, otrreiz ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliek.

Personālsabiedrības biedri – nerezidenti

Personālsabiedrība neietur papildu ieturējuma nodokli no personālsabiedrības peļņas daļas (dividendēm pielīdzinātām izmaksām), kas pienākas personālsabiedrības biedram – nerezidentam. Personālsabiedrība piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli dividendēm pielīdzinātām izmaksām vispārējā kārtībā, arī gadījumos, ja tās izmaksā tās biedriem – nerezidentiem.

Personālsabiedrības biedram –fiziskajai personai - nerezidentam izmaksātā **personālsabiedrības peļņas daļa ir uzskatāma dividendēm pielīdzināmu ienākumu.**

Nerezidenta gada apliekamajā ienākumā netiek ietverts un ar nodokli netiek aplikts dividendēm pielīdzināms ienākums, ja par aprēķinātajām dividendēm pielīdzināmu ienākumu uzņēmuma līmenī no peļņas daļas, no kuras tiek maksāts dividendēm pielīdzināms ienākums, Latvijas Republikā ir samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumu (šo atbrīvojumu nepiemēro, ja uzņēmumu ienākuma nodoklis ir samaksāts saskaņā ar likumu "Par uzņēmumu ienākuma nodokli").

Ar iedzīvotāju ienākuma nodokli nav aplikams ienākums no personālsabiedrības biedram izmaksātās personālsabiedrības peļņas daļas, ja Latvijas Republikā ir samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumu.

Attiecībā uz personālsabiedrības izmaksāto peļņu, kas ar 2018.gada 1.janvāri tiek uzskatīta par dividendēm pielīdzināmu ienākumu, ja tā radusies līdz 2017.gada 31.decembrim un par to samaksāts iedzīvotāju ienākuma nodoklis, otrreiz ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliek.

Personālsabiedrība iesniedz Valsts ieņēmumu dienestā pārskatu par nerezidenta, kas ir likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" subjekts, gūto ienākumu no personālsabiedrības un samaksāto nodokli Latvijas Republikā (Ministru kabineta 2006.gada 4.jūlija noteikumu Nr.556 "Likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" normu piemērošanas noteikumi" 18.pielikums) izmaksātajām summām. Aizpildot 18.pielikumu, norāda ienākuma veida kodu 07 – komercdarbības ienākums (tai skaitā atlīdzība par vadības un konsultatīvajiem pakalpojumiem).

Personālsabiedrības darbības izbeigšana

Personālsabiedrības darbība izbeidzas:

- beidzoties laikam, uz kādu tā dibināta;
- ar biedru lēmumu;
- uzsākot bankrota procedūru;
- ar tiesas nolēmumu.

Personālsabiedrības darbībai izbeidzoties, notiek tās likvidācija. Veic inventarizāciju, kurā nosaka visas sabiedrības mantas apjomu dabā un salīdzina prasījumu un saistību summas.

Sākot personālsabiedrības likvidācijas procesu, sastāda **likvidācijas sākuma finanšu pārskatu**.

Likvidācijas sākuma bilanci sagatavo, lai precizētu personālsabiedrības mantas vērtību, kreditoru prasījumu summu un likvidācijas kapitāla summu.

Izbeidzot personālsabiedrības darbību, sastāda personālsabiedrības **slēguma finanšu pārskatu** un uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju par attiecīgo taksācijas periodu un iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam saskaņā ar Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma nosacījumiem.

Sagatavojot slēguma finanšu pārskatu, personālsabiedrība tai piederošos aktīvus (pamatlīdzekļus, krājumus, nemateriālos ieguldījumus, finanšu ieguldījumus, kā arī citas ķermeniskas un bezķermeniskas lietas) novērtē summās, kas atbilst to paredzamajiem neto pārdošanas ieņēmumiem.

Paredzami neto pārdošanas ieņēmumi ir starpība starp aktīva aplēsto pārdošanas vērtību un tā aplēstajām pārdošanas izmaksām.

Slēguma finanšu pārskatā prasījumus, nākamo periodu izmaksas un uzkrātos ieņēmumus novērtē atbilstoši summām, kuras būs iespējams iekasēt.

Sastādot slēguma finanšu pārskatu, saistības, uzkrājumus, nākamo periodu ieņēmumus, uzkrātās saistības uzrāda vērtībā, kura ir saskaņota ar kreditoriem.

Novērtējot slēguma finanšu pārskata posteņus, aktīvu vērtību samazinājuma summas un neatgūstamās prasījumu summas iekļauj peļņas vai zaudējumu aprēķina izmaksās.

Ja personālsabiedrības aktīvs iepriekšējos periodos bijis pārvērtēts atbilstoši augstākai vērtībai un vērtības starpība uz slēguma pārskata sagatavošanas brīdi joprojām iekļauta pašu kapitāla rezervēs, aktīva vērtības samazinājuma summas norakstīšanai vispirms izmanto rezervēs iekļauto summu un tikai pārējo vērtības samazinājuma daļu slēguma finanšu pārskata peļņas vai zaudējumu aprēķina izmaksās.

Ja pēc aktīvu vērtības samazināšanas pašu kapitāla rezerves vēl norakstītas, tās iekļauj peļņas vai zaudējumu aprēķina ieņēmumos.

15.piemērs

20X3.gadā personālsabiedrība iegādājās pamatlīdzekli 7500 EUR vērtībā. 20X4.gadā veikta pamatlīdzekļa pārvērtēšana, un tā vērtība pēc pārvērtēšanas ir 12 000 EUR. Grāmatvedības reģistros tas tiek atspoguļots šādi:

D "Pamatlīdzekļi (pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi un bioloģiskie aktīvi)"	4500 EUR;
K "Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve"	4500 EUR.

20X5.gadā personālsabiedrība izbeidz darbību. Sastādot slēguma finanšu pārskatu, tiek aplēsts, ka pamatlīdzekļa pārdošanas vērtība ir 11 000 EUR un tā pārdošanas izmaksas – 500 EUR. Tādējādi paredzami pamatlīdzekļa neto pārdošanas ieņēmumi ir 10 500 EUR ($10\,500 = 11\,000 - 500$) un šādā vērtībā pamatlīdzeklis jāuzrāda slēguma finanšu pārskatā.

Pamatlīdzekļa vērtības samazinājums ir 1500 EUR ($1500 = 12\,000 - 10\,500$).

Tā kā pamatlīdzeklis 20X4.gadā pārvērtēts atbilstoši augstākai vērtībai un starpība iekļauta postenī "Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerves", vērtības samazinājumu noraksta no šīs summas. Grāmatvedības reģistros to atspoguļo šādi:

D "Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve"	1500 EUR;
K "Pamatlīdzekļi (pamatlīdzekļi, ieguldījuma īpašumi un bioloģiskie aktīvi)"	1500 EUR.

Tā kā pēc pamatlīdzekļa vērtības samazināšanas pašu kapitāla posteņa "Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve" vērtība 3000 EUR vēl nav norakstīta, to iekļauj slēguma finanšu pārskata peļņas vai zaudējumu aprēķina ieņēmumos:

D "Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve"	3000 EUR;
K "Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi"	3000 EUR.

Likvidācijas sākuma finanšu pārskats un likvidācijas slēguma finanšu pārskats sastāv tikai no bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķina.

Personālsabiedrības finanšu pārskats, ko sagatavo par pārskata gadu, kurā sāka likvidācija, kā arī par katru nākamo pārskata gadu, kurā likvidācija turpinās, sastāv no visām Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā noteiktajām finanšu pārskata sastāvdaļām.

Sagatavojot personālsabiedrības slēguma finanšu pārskatu, bilances aktīva posteņos norāda mantas atlikumu pēc kreditoru prasījumu apmierināšanas un viņiem paredzētās naudas deponēšanas.

Slēguma finanšu pārskata bilancē pašu kapitāla posteņus (izņemot pārskata gada peļņas vai zaudējumu aprēķina rezultātu) apvieno vienā postenī "Likvidācijas kapitāls".

Slēguma finanšu pārskata postenī "Likvidācijas kapitāls" norādītā summa atbilst bilances aktīvā norādītajam mantas atlikumam un ir pamats personālsabiedrības mantas sadales plāna sagatavošanai un likvidācijas kvotas aprēķināšanai.

Normatīvie akti

- Komerclikums
- Civillikums
- Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums
- Likums "Par grāmatvedību"
- Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums
- Likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"
- Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumi Nr.677 "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi"
- Ministru kabineta 2018.gada 13.februāra noteikumi Nr.93 "Noteikumi par uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācijā iekļaujamo informāciju"
- Ministru kabineta 2003.gada 21.oktobra noteikumi Nr.585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju"
- Ministru kabineta 2015.gada 22.decembra noteikumi Nr.775 "Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumi"